

Protocol huisbezoeken
Sociale Zaken / Loket
Zorg & Welzijn
gemeente Koggenland

D13.001816

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Uitgangspunten huisbezoeken bij nieuwe aanvraag WWB of bestaande uitkerings situatie	3
3. Juridisch kader	4
3.1 Inbreuk persoonlijke levenssfeer	4
3.2 Grondslag huisbezoek	5
3.3 Proportionaliteit en subsidiariteit	5
3.4 Toestemming tot binnentreden woning	5
3.4.1 Informed consent	5
3.4.2 Weigering toestemming huisbezoek	5
3.4.3 Relevante wet-en regelgeving	6

1. Inleiding

Een huisbezoek is een van de middelen om de Wet werk en bijstand (WWB) te controleren. In 2013 is de WWB aangescherpt en als gevolg daarvan wordt het huisbezoek vaker gebruikt als controlemiddel. De rechter heeft besloten dat huisbezoeken nodig zijn en dat het een goed instrument is om de bijstand te controleren.

Huisbezoek om diverse redenen

Een huisbezoek kan om diverse redenen worden afgelegd:

- Als onderdeel van de dienstverlening omdat u zelf geen bezoek kunt brengen aan de gemeente. Ook kan een huisbezoek gebruikt worden om uw complete situatie in kaart te brengen. In dit geval zal het huisbezoek meestal op uw verzoek plaatsvinden.
- Als onderdeel van en controlemiddel bij uw aanvraag voor een bijstandsuitkering (WWB) en aanvraag bijzondere bijstand voor bv. herinrichtingskosten.
- Als controlemiddel om vast te stellen of u recht hebt op (voortzetting van) een uitkering.

2. Uitgangspunten huisbezoeken bij nieuwe aanvraag WWB of bestaande uitkeringssituatie

Bij huisbezoeken maken we een onderscheid tussen nieuwe aanvragen WWB en bestaande uitkeringssituaties.

Bij elke nieuwe aanvraag wordt het recht op en de hoogte van de uitkering beoordeeld.

Om het recht op een uitkering vast te stellen kan het huisbezoek nodig zijn. In het gesprek dat u heeft met de medewerker krijgt u veel meer informatie hierover.

Huisbezoek als controle bij een bestaande uitkeringssituatie

Bij klanten die een uitkering ontvangen, is er in het algemeen alleen contact als daarvoor een aanleiding is. Bijvoorbeeld als een klant verhuist, er iets wijzigt in de gezinssamenstelling, of er een periodiek heronderzoek plaatsvindt. In dat geval kan er een directe aanleiding zijn om de feitelijke woon- of leefsituatie vast te stellen met een huisbezoek. Met dat huisbezoek bewijst de klant dat:

- hij alleenstaande of alleenstaande ouder is
- hij geen kosten kan delen met anderen
- de woonsituatie klopt met het door de klant opgegeven adres

Huisbezoeken kunnen zowel aangekondigd als onaangekondigd plaatsvinden. Op grond van artikel 17 lid 2 WWB is een klant verplicht mee te werken aan een huisbezoek als dit redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van de WWB. Als de klant het huisbezoek weigert kan het recht op uitkering niet vastgesteld worden. De uitkering wordt dan beëindigd.

Als er geen vermoeden van fraude is, bent u niet verplicht mee te werken aan een huisbezoek. Maar als u het aanbod om mee te werken aan het huisbezoek weigert, dan heeft dat meteen gevolgen voor uw uitkering.

Als u niet meewerkt, kan niet vastgesteld worden of u alleenstaande (ouder) bent of kosten kunt delen. Uw uitkering is dan maximaal de helft van de gehuwdennorm en u heeft geen recht op een

toeslag. Als u niet meewerkt en uw woonsituatie kan niet vastgesteld worden, dan wordt uw uitkering beëindigd. De betaling van uw uitkering wordt dan eerst wel geblokkeerd. Ook krijgt u dan de mogelijkheid om op een andere wijze aan te tonen wat uw woonsituatie is.

Toestemming

- Een huisbezoek wordt door 2 medewerkers afgelegd; minstens één medewerker legitimeert zich voordat ze bij iemand het huis betreden.
- Voordat de medewerkers bij iemand in huis komen, vertellen ze wat het doel en de reden zijn voor het huisbezoek. Ze vragen toestemming binnen te mogen komen. Ook leggen ze uit wat de gevolgen zijn als u weigert mee te werken aan het huisbezoek.
- Als u toestemming geeft, wordt u gevraagd een verklaring van toestemming te ondertekenen. Wilt u niet tekenen? Dan beschouwen we dat als een weigering van het huisbezoek. De reden van de weigering wordt vastgelegd en ondertekend.

Hoe gaat dat, een huisbezoek?

- Een huisbezoek wordt uitgevoerd tijdens kantooruren
- Het is belangrijk dat u met het huisbezoek optimaal aantoont wat uw woon- en leefsituatie is
- Het onderzoek is vooral gericht op de ruimten die belangrijk zijn voor het onderzoek. U leidt de medewerkers rond en toont de gevraagde ruimten en geeft antwoord op vragen hierbij.
- Medewerkers stellen zich correct, zakelijk en zorgvuldig op.
- Willen de medewerkers een verklaring opmaken over de bevindingen van het huisbezoek? Dan moet die verklaring gedagtekend en ondertekend worden door u én de medewerkers. Vóór het tekenen leest een medewerker de verklaring voor en krijgt u de gelegenheid de verklaring te lezen. U hebt het recht wijzigingen in de verklaring aan te laten brengen.

Rapport

Na het huisbezoek schrijft de medewerker een rapport over het huisbezoek. U hebt het recht het rapport in te zien.

3. Juridisch kader

In dit hoofdstuk staan de artikelen waarop de huisbezoeken gebaseerd zijn.

3.1 Inbreuk persoonlijke levenssfeer

Een huisbezoek brengt een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer voor de belanghebbende met zich mee. De persoonlijke levenssfeer wordt dan ook goed beschermd in nationale en internationale regelgeving, o.a. het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM) en de Grondwet. Een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer is alleen gerechtvaardigd op grond van de in de wet gestelde beperkingen. Artikel 8, tweede lid EVRM stelt bijvoorbeeld dat een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer slechts is toegestaan als er een wettelijke grondslag is, het een legitiem doel dient en het noodzakelijk is (zie § 4.2 en 4.3). Ook de Algemene wet op het binnentreden (Awbi) speelt een rol bij huisbezoeken in het kader van de WWB aangezien de WWB zelf geen regelgeving kent over het betreden van woningen. De bepalingen van de Awbi zijn dan ook van toepassing op medewerkers die een huisbezoek in het kader van de WWB afleggen.

De uitgangspunten uit de diverse wetten waarin iets bepaald wordt over de toelaatbaarheid van huisbezoeken en de regels waaraan medewerkers zich moeten houden, worden in dit hoofdstuk op

een rijtje gezet. Ook de verplichtingen van de belanghebbende in het kader van de WWB komen aan de orde.

3.2 Grondslag huisbezoek

De wettelijke grondslag voor het afleggen van een huisbezoek in het kader van de WWB is gelegen in artikel 17 en 53a WWB. In artikel 17 zijn de inlichtingen-en medewerkingsplicht van de belanghebbende vastgelegd. Een belanghebbende moet, als dit voor de uitvoering van de wet noodzakelijk is, medewerking verlenen aan een huisbezoek.

Uit artikel 53a lid 2 volgt de bevoegdheid om onderzoek in te stellen naar de juistheid en volledigheid van de verstrekte gegevens en zonedig naar andere gegevens die noodzakelijk zijn voor de verlening dan wel de voortzetting van bijstand. Het afleggen van een huisbezoek kan een onderdeel vormen van het onderzoek naar of de verificatie van de gegevens die de belanghebbende heeft verstrekt.

3.3 Proportionaliteit en subsidiariteit

Een huisbezoek moet noodzakelijk zijn. Daarnaast moet voldaan zijn aan het subsidiariteitsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel.

1. Subsidiariteitsbeginsel: Als het doel (bv. het onderzoek naar de rechtmatigheid van een uitkering) via een minder ingrijpende weg bereikt kan worden, moet die weg genomen worden.
2. Proportionaliteitsbeginsel: De inbreuk op de privacy van de belanghebbende moet in redelijke verhouding staan tot het doel. Ook betekent dit dat je niet meer informatie mag vragen dan noodzakelijk is voor dat doel.

3.4 Toestemming tot binnentreden woning

In beginsel is een huisbezoek altijd toegestaan mits met toestemming van de (hoofd)bewoner. Artikel 12 van de Grondwet zegt dat binnentreden in een woning tegen de wil van een bewoner alleen geoorloofd is in de gevallen bij of krachtens wet bepaald. Voorbeeld hiervan is de Awbi. Hierin staat dat binnentreden van een woning, tegen de wil van de bewoner alleen in het kader van een strafrechtelijk onderzoek is toegestaan in bijzondere gevallen (bijvoorbeeld als hiervoor een machtiging van de Officier van Justitie is afgegeven). Een medewerker belast met de uitvoering van de WWB heeft deze bevoegdheden niet en mag dus nooit tegen de wil van een belanghebbende een woning binnengaan! Als er toch wordt binnengetreden tegen de wil van de bewoner is er sprake van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer (artikel 8 van het EVRM) en kan er ook sprake zijn van 'ambtelijke huisvredebreuk' (artikel 370 van het Wetboek van Strafrecht).

3.4.1 Informed consent

Uit artikel 8 EVRM volgt dat als de belanghebbende vrijwillig toestemming geeft tot binnentreden van de woning er geen sprake is van inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. De toestemming moet op basis van vrijwilligheid verleend zijn. Dit houdt in dat de toestemming gebaseerd moet zijn op volledige en juiste informatie over de reden en doel van het huisbezoek, het zogenaamde "informed consent".

Tevens moeten de rechten en plichten rondom het huisbezoek duidelijk zijn voor de belanghebbende.

De bewijslast dat aan de voorwaarde van het "informed consent" is voldaan rust op de gemeente. Ook tijdens het huisbezoek zal steeds sprake moeten zijn van "informed consent". Dit speelt vooral wanneer tijdens het huisbezoek verdere inbreuken op de privacy nodig geacht worden. Te denken valt hierbij aan het bekijken van de verschillende ruimtes, maar ook eventuele kasten en laden.

3.4.2 Weigering toestemming huisbezoek

Dringende redenen

Alleen een zeer dringende reden aan de zijde van de belanghebbende die aan het onmiddellijke uitvoeren van het huisbezoek in de weg staat, kan het weigeren van medewerking rechtvaardigen. Hier zal zelden sprake van zijn.

Hersteltermijn

Bij het weigeren van een huisbezoek hoeft géén hersteltermijn gegeven te worden omdat een hersteltermijn de belanghebbende in de gelegenheid zou stellen de situatie aan te passen aan de door hem gewenste. Gezien de mogelijke gevolgen van de weigering is het wel zorgvuldig de belanghebbende een bedenktijd te geven.

3.4.3 Relevante wet-en regelgeving

Artikel 8 Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden

1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie-en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economische welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 12 Grondwet

1. Het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen.
2. Voor het binnentreden overeenkomstig het eerste lid zijn voorafgaande legitimatie en mededeling van het doel van het binnentreden vereist, behoudens bij de wet gestelde uitzonderingen.
3. Aan de bewoner wordt zo spoedig mogelijk een schriftelijk verslag van het binnentreden verstrekt. Indien het binnentreden in het belang van de nationale veiligheid of dat van strafvordering heeft plaatsgevonden, kan volgens bij de wet te stellen regels de verstrekking van het verslag worden uitgesteld. In de bij de wet te bepalen gevallen kan de verstrekking achterwege worden gelaten, indien het belang van de nationale veiligheid zich tegen verstrekking blijvend verzet.

Artikel 1. Algemene wet op het Binnentreden

1. Degene die bij of krachtens de wet belast is met de opsporing van strafbare feiten of enig ander onderzoek, met de uitvoering van een wettelijk voorschrift of met het toezicht op de naleving daarvan, dan wel een bevoegdheid tot vrijheidsbeneming uitoefent, en uit dien hoofde in een woning binnentreedt, is verplicht zich voorafgaand te legitimeren en mededeling te doen van het doel van binnentreden. Indien twee of meer personen voor hetzelfde doel in een woning

binnentreden, rusten deze verplichtingen slechts op degene die bij het binnentreden de leiding heeft.

2. Indien de naleving van de in het eerste lid bedoelde verplichtingen naar redelijke verwachting ernstig en onmiddellijk gevaar oplevert voor de veiligheid van personen of goederen, feitelijk onmogelijk is dan wel naar redelijke verwachting de strafvordering schaadt ten aanzien van de misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, gelden deze verplichtingen slechts voor zover de naleving daarvan in die omstandigheden kan worden gevegd.

3. Een persoon in dienst van een bestuursorgaan die zich ingevolge het eerste lid legitimeert, toont een legitimatiebewijs dat is uitgegeven door of in opdracht van dat bestuursorgaan. Het legitimatiebewijs bevat een foto van de houder en vermeldt diens naam en hoedanigheid. Indien de veiligheid van de houder van het legitimatiebewijs vordert dat zijn identiteit verborgen blijft, kan in plaats van zijn naam zijn nummer worden vermeld.

4. De persoon, bedoeld in het eerste lid, die met toestemming van de bewoner wenst binnen te treden, vraagt voorafgaand aan het binnentreden diens toestemming. De toestemming moet blijken aan degene die wenst binnen te treden.

Artikel 370 Wetboek van Strafrecht

De ambtenaar die, met overschrijding van zijn bevoegdheid of zonder inachtneming van de bij de wet binnentreedt of, wederrechtelijk aldaar vertoevende, zich niet op de vordering van of vanwege de rechthebbende aanstonds verwijderd, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

Artikel 17 WWB

1. De belanghebbende doet aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat zij van invloed kunnen zijn op zijn arbeidsinschakeling of het recht op bijstand.

2. De belanghebbende is verplicht aan het college desgevraagd de medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van deze wet.

3. Het college stelt bij de uitvoering van deze wet de identiteit van de belanghebbende vast aan de hand van een document als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder 1 tot en met 3, van de Wet op de identificatieplicht.

4. Een ieder is verplicht aan het college desgevraagd een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht terstond ter inzage te verstrekken, voor zover dit redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van deze wet.

Artikel 53a Verstrekking en onderzoek gegevens

1. Onverminderd [red: artikel] 30c, tweede, vierde en vijfde lid, van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen, bepaalt het college welke gegevens ten behoeve van de verlening van bijstand dan wel de voortzetting daarvan door de belanghebbende in ieder geval worden verstrekt en welke bewijsstukken worden overgelegd, alsmede de wijze en het tijdstip waarop de verstrekking van gegevens plaatsvindt. De gegevens en bewijsstukken worden door het college niet verkregen van de belanghebbende voor zover ze zijn verkregen door het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen dan wel voor zover zij verkregen kunnen worden uit de polisadministratie, bedoeld in artikel 33 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen, de verzekerdenadministratie, bedoeld in artikel 35 van die wet, alsmede uit de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens, tenzij hierdoor een goede vervulling van de taak van het college op grond van dit artikel wordt belet of bij wettelijk voorschrift anders is bepaald. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen andere administraties worden aangewezen waarvoor de tweede zin van toepassing is, worden regels

- gesteld over de gegevens die het betreft en kunnen administraties worden aangewezen waarvoor de tweede zin tijdelijk niet van toepassing is. Indien het authentieke gegevens uit andere basisregistraties betreft, is dit lid van overeenkomstige toepassing.
2. In aanvulling op het eerste lid kan het college de belanghebbende verzoeken aan te tonen dat:
 - a. hij een belanghebbende is als bedoeld in artikel 21, aanhef en onderdeel a of b, of artikel 22, aanhef en onderdeel a of b;
 - b. de feitelijke woonsituatie van hemzelf, van zijn echtgenoot of van een kind in overeenstemming is met het door hem verstrekte adres van hemzelf, zijn echtgenoot of van een kind;
 - c. hij de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan niet geheel of gedeeltelijk kan delen met een ander. Teneinde hem daartoe in de gelegenheid te stellen kan het college bij die verzoeken de belanghebbende aanbieden met diens toestemming zijn woning binnen te treden.
 3. Indien de belanghebbende niet desgevraagd aantoont dat hij een belanghebbende is als bedoeld in artikel 21, aanhef en onderdeel a of b, of artikel 22, aanhef en onderdeel a of b:
 - a. kent het college, onverminderd de toepassing van artikel 27, de uitkering toe respectievelijk herzielt het de uitkering naar de helft van de grondslag, bedoeld in artikel 21, onderdeel c, respectievelijk de helft van de grondslag bedoeld in artikel 22, onderdeel c;
 - b. wordt de belanghebbende voor de toepassing van de artikelen 9, vierde lid, en 9a niet als alleenstaande ouder aangemerkt;
 - c. zijn de artikelen 25 en 30, tweede lid, in die gevallen niet van toepassing.
 4. Indien de belanghebbende niet desgevraagd de woonsituatie, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, aantoont op de wijze bedoeld in de laatste zin van dat lid, schort het college de betaling van de bijstand op, niet dan nadat het college aan belanghebbende gelegenheid heeft gegeven op andere wijze aan te tonen dat het feitelijke woonadres overeenkomt met het verstrekte adres, indien daartoe niet eerder aan belanghebbende gelegenheid is geboden.
 5. Het college doet schriftelijke mededeling van de opschorting aan de belanghebbende en stelt hem daarbij in de gelegenheid om aan te tonen dat het feitelijke woonadres overeenstemt met het verstrekte adres. Artikel 40, vierde lid, aanhef en onderdeel c, en zesde lid, tweede zin, zijn van overeenkomstige toepassing.
 6. Indien de belanghebbende niet desgevraagd zijn situatie als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, aantoont, zijn de artikelen artikel 25 en 30, tweede lid, niet van toepassing en wordt de norm overeenkomstig artikel 26 verlaagd.
 7. Het college is bevoegd onderzoek in te stellen naar de juistheid en volledigheid van de verstrekte gegevens en zonodig naar andere gegevens die noodzakelijk zijn voor de verlening dan wel de voortzetting van bijstand. Indien het onderzoek daartoe aanleiding geeft kan het college besluiten tot herziening van de bijstand.
 8. De voordracht voor een krachtens het eerste lid, derde zin, vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan twee weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.